

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— "
 Pe 3 luni . . . 7.— "
 Pe o lună . . . 2.40 "
 Pentru România și
 străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci.
 Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA

și ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi Nrul 1/a
 INSERTIUNILE
 se primesc la admini-
 stratie.
 Mulțumite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrisurile nu se în-
 napoiază.

Idealul național și regatul român.

— Un articol al ziarului „Moldova”. —

„Acțiunea” României în actualul conflict european nu poate fi determinată decât de interesul nostru național. Orice altă considerație trebuie să fie înlăturată: nu putem face și nu avem dreptul să facem politică franceză sau politică rusească, ci numai și numai politică românească.

Iar politica românească nu poate urmări decât idealul românismului integral; ea trebuie să fie bazată pe coordonarea tuturor intereselor naționale parțiale. Orice politică care ar sacrifica pentru vecie o parte din aspirațiunile naționale este contrară acestui ideal al românismului integral, și deci nu poate fi politică românească.

Aceste sunt premisele necesare, pe cari trebuie să întemeiem analiza situațiunii politice actuale, pentru ca să putem avea o directivă sigură în acțiunea noastră internațională.

Suntem dar datori, mai întâi să limpezim condițiunile necesare pentru asigurarea dezvoltării normale și a prosperității regatului român, iar în al doilea rând trebuie să discutăm modulitățile acțiunii noastre pentru asigurarea aspirațiunilor noastre, față de împrejurările concrete în cari se află Românii din diferitele provincii subjugate. Astfel numai vom putea să ne dăm seama unde trebuie căutat în momentul de față centrul de greutate al acțiunii naționale.

Cu alte cuvinte vom putea pe această cale să cercetăm, din punctul de vedere al oportunității și al priorității, diferitele aspirații naționale, din afară de regat.

Am spus că în primul rând trebuie să asigurăm propășirea și prosperitatea regatului român.

Nu cred că este nevoie să insistăm prea mult asupra acestei afirmări, fiindcă pentru un Român de ori unde e vădit că viitorul întregului neam românesc va atârna înainte de toate de soarta pe care o va avea acest focar de viață și cultură națională. Se va stinge acest focar, sau va fi primejduită și apăsată ființa lui politică și culturală, — destinul neamului românesc întreg, oricare ar fi situația momentană a vre-unuia din regiunile locuite de el, va fi hotărâtă.

Sunt abia treizeci și cinci de ani, de când, după veacuri îndelungate de opresiune și suferinți, s'a putut încheia acest regat, ca stat de sine stătător. Dar în acest scurt răstimp „s'a ridicat în Egipt noul faraon, care n'a cunoscut pe Iosif”, s'a născut o generațiune care a uitat suferințele și învățămintele trecutului.

Acum treizeci și cinci de ani România a rupt legăturile ei de vasalitate cu imperiul otoman. Dominațiunea turcească n'a fost un capriciu al istoriei. Ea, cum foarte bine a înțeles marele Voevod al Moldovei, ni se impunea ca o fatalitate din clipa în care Turcii au devenit stăpâni în Bizanț și asupra strămtorilor.

Stăpânul strămtorilor a fost până acuma, și va fi întotdeauna, și stăpânul predestinat al gurilor Dunării. Dacă am reușit să scuturăm abia acum vre-o trei decenii jugul Otomanilor, aceasta se datorește numai procesului de descompunere în care de mult se sbate împărăția turcească.

Și dacă n'am căzut încă sub o altă dominațiune aceasta am datorit-o până acuma, în-

nainte de toate, rivalităților și competițiunilor pentru dominațiunea în Balcani și la strămtori.

Ne aflăm în situațiunea eroului din povesti, care stă la răspântie și trebuie să hotărască cărarea pe care să o urmeze.

Și sunt în realitate numai două drumuri, din care avem de ales. E destul să aruncăm o privire pe o hartă etnografică și fizică a văii Dunărei și a Balcanilor, pentru a ne convinge despre aceasta. Pentru grupurile grupuri naționale așezate aici problema istorică se pune foarte simplu: dezvoltarea națională neîmpiedecată a fiecărui grup etnic, asigurată printr'o formă oarecare de alianță sau de confederație liberă între toate aceste grupuri, sau subjugarea de către acea din marile puteri, care va stăpâni în Bizanț — subjugare care va pune în primejdie însăși ființa lor etnică: pentru ca fiecare din ele e prea neînsemnată pentru a putea să reziste multă vreme acestei puteri covârșitoare.

A! Ni se va zice: confederația liberă, dunăreană sau carpato-balcanică! Aceasta este o utopie, „Zukunftsmusik”, muzica viitorului, cum spun Nemții.

Sigur. Dar e o directivă și putem constata ușor că în actualul conflict suntem în fața forțelor concrete și reale, cari pot determina evoluția politică în această parte a Europei, într'o direcție sau într'alta.

Mai mult. Noi Românii putem să ne asigurăm în această evoluție prin acțiunea noastră un rol istoric glorios, sau dimpotrivă putem să compromitem tot viitorul neamului nostru, ducând regatul român la serbie politică sau chiar la peire.

În adevăr, cum se pune pentru moment problema pentru Orientul apropiat? În ce direcție ar fi determinată evoluția lui politică prin triumful Rusiei pe de-o parte, sau al puterilor centrale, pe de altă parte?

Ce va însemna triumful Rusiei, astăzi nu mai poate fi îndoială: Victoria Rusiei o va întrona la Constantinopol, Bosfor și Da'dunele.

Ni se zice, că Rusia ne va „asigura” aceeași situație, pe care am avut-o și până acum. Că stăpânirea rusească în strămtori n'ar avea însemnătate decât în cazul unui războiu; că, în sfârșit, supremația navală a Angliei în Mediterana va reduce mult importanța dominațiunii moscovite în Bizanț.

Vom avea aceeași situație ca și până acum? Dar până acum atâtea veacuri am fost vasali ai stăpânilor Bizanțului. Și Turcii nu ne strângeau într'un cerc de fier la toate hotarele, cum ne-ar strânge Rusia biruitoare. Și împărăția turcească nu avea la bază o sută de milioane de Slavi, cu legături de sânge și de lege aproape cu toate popoarele învecinate nouă, iar Turcii nu interveneau în viața interioară a popoarelor subjugate. Pentru Turci noi am fost „une province de marche”, la limita extremă a imperiului, vecinic bătută de dușmani. Prin aceasta chiar ne-am putut asigura oarecare autonomie. Pentru Ruși, noi vom forma o enclavă, o îngrăditură supărătoare, care-i va despărți de Slavii din Balcani și de țărmurile Mării de Marmara, stăpânită de ei.

Ce vor însemna toate „asigurările” Rusiei în situația aceasta? Cine va judeca toate con-

flictele ce fatal s'ar ivi în aceste condițiuni între noi și stăpânii Bosforului? Față de disproporția de puteri, pentru oricine e clar cum s'ar rezolve aceste conflicte și unde ne-ar duce ele într'un timp foarte scurt.

Stăpânirea Dardanelor nu are însemnătate decât în caz de război? Dar aceasta e o mărturisire prețioasă, fiindcă nu înseamnă altceva decât vasalitatea: dacă în caz de război, în care Rusia va fi implicată, noi vom fi siliți să ne subordonăm directivei sale, aceasta implică mărginirea suveranității noastre, cel puțin în tot ce privește politica internațională, — n'am mai fi decât un stat satelit și tolerat, cum se exprimă „Gazette de Lausanne”.

Supremația navală a Angliei în Mediterana? Dar aceasta e cel mult un argument pentru Anglia, că stăpânirea strămtorilor de către Ruși nu va primejdi iremediabil drumul cel mare spre Indii prin canalul de Suez. Dar pentru noi, ce consolație se poate găsi aici?

Cu totul altfel se înfățișează lucrurile din acest punct de vedere în cazul victoriei puterilor centrale.

În ce privește Germania nu e nevoie să insistăm. Chiar în coloanele acestui ziar d. P. P. Carp, cu atâtea limpezime, a arătat că avem interese comune cu acest mare imperiu în ce privește situația în Balcani.

Dar Austro-Ungaria? Ea nu constituie oare o primejdie pentru dezvoltarea noastră liberă, în cazul dacă își va asigura preponderența în Balcani? Austro-Ungaria nu prezintă o forță de aceeași natură ca imperiul moscovit

În ce privește pe România, ea nu numai nu poate fi amenințată de cutropire de către Austro-Ungaria, dar răzîmându-ne pe elementul românesc din acest imperiu, noi putem avea împreună cu imperiul german și Italia o înrăurire hotărîtoare asupra evoluției politice în Orientul apropiat, conformă cu aspirațiunile noastre naționale. Rusia înfrîntă și îndepărtată dela strămtori și dela hotarele noastre, rolul națiunii române, așezată în citadela Carpaților și la gurile Dunării, în constelația politică a întregului bazin al Dunării va deveni de cea mai covârșitoare însemnătate istorică. Astfel pusă chestia, la răspântia istorică în care ne-a aruncat marele conflict european, politica regatului român va alege pentru întregul neam românesc unul din aceste două drumuri: robii sub împărăția moscovită, condamnați la disoluție și peire; sau națiunea de frunte în Balcani și în întregul basin al Dunării...

Pe drumul cel dintâi ne va duce alianța cu Rusia, cu toate măririle și compensațiile aparente; pe cel de al doilea — lupta și victoria împotriva ei.

Analiza intereselor naționale în ce privește diferitele provincii românești poate numai întări aceste concluzii.

C. S.

Jertfa Românilor pentru tron și patrie!

Lista soldaților Români din parohia gr. cat. Ticvanul-mic comitatul Caras-Severin pe câmpul de luptă.

Nicolae Jurca, inv. gr. cat. căsăt.
 Ioan Roi, 2 copii
 Ion Encuț 2 copii
 Zaharie Novac, 2 copii
 Petru Crăciun, 1 copil
 Ion Cincu, 2 copii
 Ion Bălan, 2 copii
 Pavel Cintă, 2 copii
 Gheorghe Drăgoi, 2 copii, rănit

10 Pavel Simu, 2 copii
 Iustin Simu 2 copii
 Victor Ilona, 2 copii
 Iosif Mera, 1 copil
 Ion Mera, 1 copil
 Dumitru Epure, 2 copii
 Rusalin Radu, 2 copii
 Pavel Epure, 2 copii
 Pavel Borca, 5 copii
 Nicolae Stăngu, 1 copil

20 Trăilă Giuca, 2 copii
 Iosif Epure, 2 copii
 Ion Știulea, 2 copii
 Ion Giuca, 2 copii
 Ion Truica, 1 copil, rănit
 Iustin Soră, 2 copii
 Pavel Novac, 2 copii
 Ion Ciută, june
 Gheorghe Epure, 1 copil
 Martin Rosin, 2 copii

30 Ion Vălean, 1 copil
 Pavel Cincu, căsăt.
 Ion Popa, 2 copii
 Ion Popa 1 copil
 Iacob Popa, 1 copil
 Ion Negrea, 1 copil
 Ion Azap
 Pavel Azap, 2 copii
 Gheorghe Cincu,
 Ghiță Cătană, 1 copil

40 Ion Ilona, căsăt.

Ghiță Epure, căsăt.
 Pavel Epure, 2 copii
 Costa Lepa, june
 Pavel Sirbu, june
 Simion Anghel, căsăt.
 Gheorghe Novac, căsăt.
 Iosif Zahlik, căsăt.
 Dionisie Mera, 2 copii
 Iacob Toma, 1 copil

50 Ion Vârca, 2 copii
 Pavel Ilona, 1 copil
 Petru Urgei, 2 copii
 Iovan Epure

PRISONIERI:

Pavel Milovan, 2 copii, în Rusia
 Romulus Roșiu, 2 copii, în Rusia
 Iosif Mangea, 2 copii, în Rusia
 Ion Lazar, 2 copii, în Rusia
 Gruia Lazar, 1 copil, în Rusia
 Ion Giuca, 2 copii, în Rusia

60 Iacob Pitus, 2 copii, în Rusia
 Pavel Azap, 2 copii, în Serbia

MORTI:

Ion Jurca, în spitalul din Sátoraljuhely
 Petru Lăznica, în spitalul din Lugos
 Ioan Lepa, în spitalul din Eger
 Dumitru Toma, în spitalul din Debrecen

ASENTAȚI DIN NOU:

Ion Crăciun, 1 copil
 Constantin Cocu, căsăt.
 Iancu Vălean, 1 copil
 Petru Negrea june

Comunicat prin: Ioan Cismaș,
 preot gr. cat.

Viața printre ruine.

Statul-major al fărâșilor cari se luptă, cu regularitate, în fiecare zi, emite comunicate sobre și grave; se văd localitățile, numărul morților răniților, prizonierilor și prada de război. Dar îndărătul acestor lapidare comunicate bănuim un enorm dezastru cu amănunte, cari sunt trecute cu vederea de conducătorii uriașelor lupte. Scrisori dela luptători furisate prin țările neutre desvăluiesc viața reală, mărunță și adevărată, din tranșee și din pivnițele orașelor în ruină.

În Franța, în bătăliile purtate la depărtare de câteva sute de metri, — de unde avem date mai sigure, — s'au petrecut groaznice fapte, ca într'un război fără crutare. — Orașe asupra cărora au fost aruncate ghiulele, în răstimpuri, și de Germani și de Francezi, n'au astăzi nici o clădire intactă. Un acoperiș răsturnat, un zid crăpat amenințând să se prăvale, tot mobilierul odăilor elegante irosit în stradă. Lucruri cu jertfe cumpărate și frumos rânduite în case, sau dăruite de părinți, lucruri de cari atâtea amintiri îl pot lega pe-un om sunt sfărâmate de blocuri de piatră năruite; haine de femei, păpuși, saltare cu scrisori sfărâmate, și scrisorile împrăștiate pe drum, stropite de noroi — toate acestea sub o necontenită ploaie de foc. Sub un părete se vede un cadavru; picioarele numai sunt prinse de ruine — e un bătrân, un bolnav poate, care n'a putut fugi. Grădinuți de flori, cu straturi, cu trandafiri, cu globuri de sticlă — devastate. Pe garduri și pe muchea zidurilor se primblă mâțe sălbătăcite. Și din mormanele de ruine se ridică fum greu care se întinde peste orașul distrus, ca o negură pe ape, dimineata.

În pivnițele orașului stau soldați, sau ofițeri. În pământ sunt săpate odăi: sufrageria, odaie de dormit, cabină pentru telefonist. Pe pereți atârână tablouri, salvate dintre ruine, — unele intacte,

altele bobotite de căldură. Masa se servește cu tacâmuri de argint. Sunt paharele de cristal. Și în timpul luptelor dela suprafață, bucătarul liniștit frige un curcan sau mestecă o ciulama. La masă ofițerii se înseninează; ciocnind un pahar de vin, cântă; și veselia înfrățește sufletele. Din când în când numai, când vre-un soldat deschide ușa pivniței, se aud în depărtare bubuiturile. Noaptea târziu când fiecare se odihnește pe un pat comod, când chiar răslețele bubuituri încetează, de acolo, de sub pământ, pornesc gânduri de înfrățire viitoare între oameni, între acești oameni cari astăzi seucid între dâșii, iar mâine se vor saluta prietenește pe străzile Parisului sau ale Berlinului.

Urmările războiului asupra Japoniei.

Financiarul japonez Facata s'a exprimat în ziarul „Times”, despre urmările războiului asupra vieții economice a Japoniei, în felul următor:

Dela începutul războiului Germanic s'a întreținut ea însăși în toate privințele, ceea ce a fost cauza principală că a putut să reziste cu succes contra puterii covârșitoare a aliaților. Japonia însă a făcut pe propriul său corp experiența cât e de rău să fie redusă în ceea ce privește importul la țările europene. Pe baza acestei experiențe s'a fondat societatea pentru propășirea industriei indigene.

Comerțul japonez a suferit mari pierderi din lipsa exportului german. Ar fi în adevăr ușor să se obțină din Anglia sau Statele-Unite o înlocuire a produselor germane, prețurile însă sunt atât de mari, încât nici nu e posibil de gândit la o afacere. Fabricile de asemenea nu sunt în stare să execute comenzile, deoarece fabricația nu este instalată pentru comenzi mari.

Facata este desiluzionat de o dezvoltare a comerțului japonez cu America. Afacerile japoneze în China suferă de asemenea pagube din cauza războiului. Fără să vândă o țară nu poate să cumpere. Deoarece vânzarea produselor chineze în Europa au scăzut dela începutul războiului în mod simțitor, depresiunea comercială generală s'a resimțit și în China. Toate că Japonia trimite în China anumite produse importate mai înainte în China de Germania, câștigul nu e suficient spre a acoperi pagubele produse în alte direcții.

Crestături pe răboj.

Din parlamentul ungar.

Votul universal — o nenorocire națională.

— Discursul-răspuns al contelui Șt. Tisza. —

Am amintit că în ședința dela 29 Aprilie n. a camerei ungare deputatul Șt. Rakowszky și-a dezvoltat propunerea dsale relativ la acordarea pe viață a sufragiului universal tuturor soldaților aflători pe câmpul de război. Totodată au amintit și aceea, că primul-ministru contele Ștefan Tisza s'a exprimat contra acestei propuneri, ba între altele a spus în mod hotărât că introducerea votului universal în Ungaria ar însemna o nenorocire națională.

Lăsăm să urmeze la acest loc, fără de nici un comentariu, ca un document al vremii, după notele steografice ale „Buletinului parlamentului”, memorabilul discurs al primului-ministru ungar contele Ștefan Tisza ca răspuns la propunerea deputatului popular Ștefan Rakowsky:

On. cameră!

Cred, că în ce privește sentimentele, ce le nutrește întreaga națiune maghiară față de fiii noștri aflători pe câmpul de luptă, de fapt suntem una. Când e vorba, ca să dăm expresie recunoștinței noastre față de armată sau față de singuraticii membri ai ei, toți ne putem da mâna în această chestie.

Recunosc că mă găsesc oarecum într'o grea situație, când, conform datorinței mele, trebuie să proced față de propunerea prezentată din punctul de vedere al analizării obiective. Eu cred, că noi toți voim să folosim orice prilej, ca să dăm expresie sentimentelor de mândrie, bucurie și deplină mulțămire, pe cari le nutrim în sufletul nostru față de armata noastră.

Eu cred că și soldatul maghiar, care privește în fața morții și care supoartă lungi săptămâni și luni dearândul sfortări supraomenești, nu e condus de o anumită beție (mămor) ci de analiza obiectivă, proprie bărbatului. (*Miscare și sgomot în stânga*).

După părerea mea, fiecare avânt nobil formează baza acelei hotărâri ideale, în care se împreună toate coardele inimii și în care dominează deopotrivă sentimentul, pasiunea și convingerea.

S'a amintit aici, că anumite trupe maghiare deosebit de viteze nu s'au împărțit de distincții în mod corăspunzător. Ministrul de honvezi a răspuns foarte corect, că e la mijloc o deosebire în ce privește procedura comandantilor de trupe. Aceasta e în tot cazul un rău care trebuie sanată. Adeseori am avut prilej, să întâlnesc factorii cei mai chemați ai armatei și m-am convins în mod direct despre recunoștința caldă ce-o au față de vitejia și virtuțile militare fără pereche ale soldaților maghiari.

Noi toți dăm expresie cu bucurie sinceră mulțămitei și recunoștinței noastre față de soldații noștri din linia de foc, dar e întrebarea, că oare extinderea dreptului de vot e un mijloc potrivit pentru exprimarea acestei mulțămite? După părerea mea e o neînțelegeră la mijloc.

Dreptul de vot nu e răsplata unui individ sau a unor clase sociale, ci un mandat primit dela stat, cu privire la care nu e hotărâtor punctul de vedere al singuraticului ci cel al statului. La extinderea dreptului electoral trebuie să se facă o anumită selecție. În faptul că cineva a

